

זעומקו של מקרא

דברי עומק
בפרשת השבוע ובמועדים

סוכות

שבת חוה"מ

וזאת הברכה שמיני עצרת

ה'תשפ"ו

בכל ענייני החוברת ניתן לפנות אל: 052-7675895
גור-אריה הלוי צור | מודיעין עילית
להצטרפות לתפוצת מייל: leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

השואבה, מכח הכנסת אורחים של
אברהם אבינו שאמר **יָקַח נָא מִעִטּ
מִיָּמִים.**

סוכות

לאושפיזין אברהם

והוא כנגד ספירת החסד

וַיִּרְחֲצוּ רַגְלֵיכֶם שְׁנֵטְהִירִים לְכַבּוֹד
הָרַגְלִי, וְאָקַחְהָ לְשׁוֹן תְּפִילָּה כְּנֹאמֶר
קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וּמוֹבָא בַּמִּדְרָשׁ
וַיִּקְרָא רַבָּה שֶׁהוּא לְשׁוֹן תְּפִילָּה, וְהֵינּוּ
תְּפִילַת חֶגֶךְ, **פֶּת לַחֵם** הֵינּוּ סְעוּדַת חֶגֶךְ,
וְהַשְׁעֵנוּ הֵינּוּ הוֹשַׁעְנוֹת, וְהוּא נְטִילַת
לֹוֶלֶב, **תַּחַת הָעֵץ** הֵינּוּ מִצּוֹת סוּכָה,
תַּחַת הַסֶּכֶךְ.

וְאֵע"פ שֶׁהִיָּה זֶה בְּנִיסָן, הֵינּוּ נִיסָן
הֵינּוּ תִשְׁרִי. כְּמוֹבָא בְּגִזְרָה שׁוֹה ט"ו
ט"ו. וְהֵינּוּ שְׁקִיִּים תִּשְׁרִי בְּנִיסָן וְנִיסָן
בְּתִשְׁרִי. **תִּשְׁרִי מַלְשׁוֹן שׁוּרֵי** וְרָאוּ,
וְנִיסָן **מַלְשׁוֹן נָסִים.** וְכֹאמְרוּ, **שׁוּרֵי**
בְּתִשְׁרִי וְרָאוּ מָה הִיָּה בְּנִיסָן, **נָסִים** שֶׁל
עֲנִי כְבוֹד, וְנָסִים אֵלֹו תְּקִימוֹ **בְּתִשְׁרִי,**
בְּחֶג הַסּוּכוֹת.

וְעוֹד יֵשׁ לוֹמֵר, הַשְׁעֵנוּ תַּחַת הָעֵץ.
הוֹשַׁעְנָא תַּחַת הַסֶּכֶךְ. כְּלוֹמֵר, מִתִּי הוּא
הַזְמָן שְׁבוּ מִתְּקַרְבִּים בִּיּוֹתֵר לְקַב"ה
לְצַעֲקוֹ **הוֹשַׁעְנָא,** בְּסוּכוֹת, כְּשֶׁנִּמְצָאִים
עֲנִי הַכְּבוֹד. וְעֲנִי כְבוֹד הֵינּוּ הַסֶּכֶךְ.

הֵינּוּ דְכָתִיב שֶׁאִמֵּר אֲבִרָהֶם אֲבִינוּ
לְמִלְאכִים **וְהַשְׁעֵנוּ תַּחַת הָעֵץ**
(בְּרֵאשִׁית י"ח, ד'). וּמוֹבָא בְּבֵרֵאשִׁית
רַבָּה (פְּרָשָׁה מ"ח, י') שֶׁכַּךְ אָמַר לוֹ
הַקַּב"ה לְאַבְרָהֶם, **אַתָּה אָמַרְתָּ וְהַשְׁעֵנוּ**
תַּחַת הָעֵץ, חֲתִידָה שְׁאֵנִי פֹרַע לְבָנֶיךָ
בַּמִּדְבָּר וכו', [שֶׁאֵנִי מוֹשִׁיבֶם תַּחַת עֲנִי
הַכְּבוֹד] **שְׁנֹאֲמַר** (תְּהִלִּים קה, לט):
פָּרַשׁ עֵינָי לְמִסְדָּה, הָרִי בַּמִּדְבָּר. וְלוֹ זֹ
בְּלִבְד אֵלֹא גַם בְּבוֹאֵם לָאָרֶץ, וְלַעֲתִיד
לְבוֹא. **בְּאָרֶץ מִנְיָן שֶׁנֹּאמַר (וַיִּקְרָא**
כַּג, מִב): בְּסִפְתָּ תִשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים.
לְעִתִּיד לְבוֹא מִנְיָן, שְׁנֹאֲמַר (יִשְׁעִיָּה
ד, ו): וְסִפְּהָ תִּהְיֶה לְצַל יוֹמָם.

וְעוֹד יֵשׁ לוֹמֵר, לְעוֹמְקוֹ שֶׁל מִקְרָא,
עַל הַפְּסוּק **הִנֵּל יָקַח נָא מִעִטּ מִיָּמִים**
וַיִּרְחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְאָקַחְהָ פֶת לָחֵם, יָקַח
נָא מִעִטּ מִיָּמִים הֵינּוּ בְּסוּכוֹת וּשְׁאֵבָתָם
מִיָּמִים בְּשִׁשּׁוֹן, **מִע"ט** יִרְמוֹז לְמִקּוֹם
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר הִיָּה נִמּוּךְ כ"ג אִמָּה
מִעֵין עֵיטָם, כְּרַש"י עה"פ לְבָנֶימָן
אָמַר וְגו' **וּבֵין פְּתִיפֵיו שְׁכָן** (דְּבָרִים
לג, יב'), וְכֵן **מִע"ט** ר"ת **מִעֵין עֵיטָם.**
שֶׁם שְׁאֵבֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ בְּשִׁמְחַת בֵּית

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

שבגבורה שנתן עצמו לשחיטה בעבור
כבוד שמו ית'. ולכן זכה שיצא ממנו
יעקב שהוא התפארת.

והושענות אלו הן חסד ה' הנמשך
עלינו דרך החסד של אברהם אבינו
שעשה עם אושפיזיו.

^ ^ ^ ^

לאושפיזין יצחק והוא כנגד ספירת הגבורה

היינו דכתיב **ויצא יצחק לשוח בשדה**. לשוח היינו תפילה, והיינו הושענא, **בשדה** היינו ד' מינים של השדה. אז ירננו כל עצי יער. יצחק ירנן. והיינו בסוכות. **ותפילה היא כנגד גבורה**, וכפי שלמד יעקב מיצחק אביו, שנאמר ביעקב **בחרבי ובקשתי**, וכתרגום: **בצלותי ובבעותי**, ופירושו: **בתפילתי ובבקשתי**.

^ ^ ^ ^

לאושפיזין יעקב והוא כנגד ספירת התפארת

היינו דכתיב, (בראשית לג, יז) **ויַעֲקֹב נָסַע סִפְתָּה וַיָּבֶן לוֹ בַּיִת וַלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה סִפְתָּ עַל-כֵּן קָרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם סִכּוֹת**.

ולמקנהו. בפשט הכתוב למקנה הצאן. **ולעומקו של מקרא** ירמוז **לכל קניניו הרוחניים**. שבסוכה זוכים לקנינים רוחניים **עליונים**, ולאחר שבוע סוכות, יכניס מן הסוכה לבית את כל

ועוד יש לומר, כמובא באוהב ישראל מאפטא, ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי ויאמר הנני בני. אבי, אתה עמוד החסד כיצד תשחט אותי. עונה לו אברהם **הנני בני**. עתה שאני צריך לעשות רצון אבי שבשמים הנני מידתו של בני. הנני גבורה. ובאותה שעה היה אברהם גבורה שבחסד, ויצחק היה חסד שבגבורה, שנתלבש במידת חסד

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

לאושפיזין משה והוא כנגד ספירת הנצח

היינו דכתיב ומשה לא **ידע** כי קרן עור פניו. שמתוך שהיה שפל וענוותן, **עד שלא ידע** בקירון אור עור פניו, מתוך כך הגדילו הקב"ה **ונשאו על גבי כל הדורות**. וכן כתיב בסוכה, למען ידעו דורותיכם, כי בסוכות הושבתי את בני ישראל. ומתוך שבטלו את עצמם כנגד ענני הכבוד, ציוה הקב"ה בישיבת הסוכה **למען ידעו דורותיכם**. ומה היא הידיעה, שעיקר הסוכה היא השפלות והענוה שבה נמצא האדם בצאתו מביתו החוצה, אל דירת עראי. ומשה מתוך שהיה שפל וענו, מתוך כך קרן עור פניו אור לדורות. וכן בסוכה, מתוך שמשפיל ומנמיך עצמו מתענוגות העולם הזה אל דירת עראי, מתוך כך **ידעו דורותיכם לנצח**, כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים. ואשר על כן זכה להיות אושפיזין לבני ישראל **לדורותם**, וכמידתו שהיא **נצח**.

קניניו הרוחניים, אל תוך ביתו. ולכן כתיב **ויבן לו בית**, לשון הבנה. שהבית יכול לעמוד רק על הקנינים הרוחניים שהבין והשיג ביציאתו מהבית לסוכה. שם היה סוכה ברוח הקדש. ויהיה ערך הדברים כך: ויבן לו בית, לו ולקניניו הרוחניים אשר קבל בסוכה.

ועוד יש לומר יבא יעקב שלם. הסמיך הפרשיות לומר **שהשלמות** אפשר להשיג ע"י הסוכה. ולכן סוכות אחרי ר"ה ויו"כ. **שהם התחלת השלימות, והסוכה חותם השלימות**. וכן כתיב, **וַיְהִי בְשָׁלֹם סָפוּ** (תהלים עו, ג').

וזו היא **תפארתו** של האדם להשיג שלימות על ידי הקנינים הרוחניים שלו. היא התורה הקדושה שעליה נאמר כל שהיא **תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם**. [פרקי אבות פרק ב משנה א]

^ ^ ^ ^

^ ^ ^ ^

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

מבית קבע לקיים מצות סוכת עראי,
ומשיג בזה שלימות השמחה.

לאושפיזין אהרן והוא כנגד ספירת ההוד

ועל דרך הסוד, ספירת ההוד היא מסטרא **דִּירָאָה**, ואשר על כן השלמתה היא **באהבה** כדרך שיראה מביאה לאהבה, והאהבה נמשכת ממידת היראה עד שהיא מתמזגת עמה וכפי שמובא בספרים הק' שאותיות **אה** בסוף תיבת היראה, הן אותן אותיות **אה** של תחילת התיבה **אהבה**, כזה: **יראהבה**. ואשר על כן מידתו של אהרן הכהן היא לברך את עם ישראל **באהבה**, הנמשכת ממידת היראה של משה רבנו אשר אמר מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה. ולכן הוא נקרא **אוהב** שלום ורודף שלום, **אוהב** את הבריות ומקרבן לתורה. זו מידת הביטול והענווה כפי שהתבטל אהרן לגבי משה, כדכתיב וראך ושמח בלבו. כי מידת השמחה בזולת באה מתוך התבטלות אליו. וכן מידת ההוד נעשית כעין צינור להעביר שפע ההוד מפניו הקורנות של משה אשר בספירת הנצח אל היסוד ומשם למלכות אשר בה מבקשים בני ישראל ממלכם ברכנו אבינו **באור פניך**, כי באור פניך נתת לנו תורת חיים ואהבת חסד וצדקה וברכה ורחמים וחיים ושלום. **היא סוכת שלום שבה אהרן הכהן אושפיזין לברך את עמו ישראל בשלום**.

▲▲▲▲

בפשטות זכה אהרן להיות אושפיזין בסוכה, מדה כנגד מדה שבשבילו זכו כל בני ישראל לישב תחת ענני הכבוד, זכה הוא לדורותיו להיות אושפיזין בסוכה שהיא כנגד ענני הכבוד.

לעומקו של מקרא יאמר שזכה לאושפיזין בסוכה על שם הכתוב "**וְרָאָה וְשָׂמַח בְּלִבּוֹ**", [שמות ד, יד] ואותה שמחה האמורה באהרן הכהן היא המקרינה **לשמחת בית השואבה** בחג הסוכות ככתוב ושמחת בחגך, וכן **והיית אך שמח**.

ועוד יש ליתן טעם לאושפיזין אהרן, שהיה אוהב שלום ורודף שלום, וירמוז בזה לסוכת שלום, כנאמר **וַיְהִי בְשָׁלָם סָפוּ** (תהלים עז, ג') שהיה אהרן משכין שלום בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו בהנהגותיו, ובין אדם למקום על ידי ברכותיו "וישם לך שלום", ולו ראוי להיות אושפיזין בסוכת שלום.

וכל זאת מתוך ביטול של וראך ושמח בלבו. הוא הביטול שיש לאדם בצאתו

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

שביהוסף היינו אדנות, אדנ"י בגימ' ס"ה הוי. יחד **סוכה**. והוא מה שמובא בספרים הק' שסוכה תרמז על שם הוי"ה בתוך אדנות. כזה: יאהדונהי. לקיים יהו"ה בהיכל קדשו. והיכל קדשו הוא אדנ"י על פי הסוד. והיינו כ"ו בתוך ס"ה. סוכ"ה. **לרמז על השכינה הק' השורה בסוכה.**

נותר מן המילה ביהוסף **ף** סופית לדרשה. והיא כנגד **פ** של האושפיזין. והוא רמז לאושפיזין יוסף.

ונרמז בזה בשמו שהוא ביום הששי, שכן האות **ף** שהיא כנגד אושפיזין, היא האות **הששית** הכתובה במילה **ביהוסף**.

ובנוסף לכך נמצא **עוד רמז להיותו ביום הששי,** כמאמר אליהו הנביא בתיקוני הזהר תיקון כ"ב, אותיות הוי"ה כנגד **מח לב פה והבל הפה**. מח כנגד י', לב כנגד ה', **פה כנגד ו'**, הבל הפה כנגד ה'. ולפיכך **פ' כנגד האות ו'.** **והוא על דרך הצח, שיוסף ביום הששי.**

וכן ענינה של ספירת **היסוד** היא ההתקשרות של כל המידות, והורדתם

לאושפיזין יוסף

והוא כנגד ספירת היסוד

יש לעיין במה זכה יוסף להיות מהאושפיזין בסוכה. **ולעומקו של מקרא,** יש לומר שזכה לכך לפי שכשבאו אחיו להתחנן לפניו שיסלח להם, ענה להם בנחת ולא ברוגז: **וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף אֶל-תִּירְאוּ כִּי הִתַּחַת אֱלֹהִים אָנִי.** ורבנו בחיי אומר שדבריו לא נאמרו כשאלה אלא כקביעה. **אני תחת אלקים.** ובזה זכה להיות אושפיזין **תחת הסכך.**

ומניין שביום הששי מובא בספרים הק' שיוסף זכה להיות אושפיזין ביום הששי, [לפי אחת השיטות] שהוא יום ספירת ה"יסוד", מתוך שעמד בנסיון של שמירת הברית שהיא כנגד ספירת **היסוד**.

ולעומקו של מקרא נרמז יוסף כאושפיזין בסוכה בפסוק [תהלים פא,ו'] **"עדות ביהוסף שמו בצאתו על-אֶרֶץ מִצְרַיִם".** ביהוסף. **ב'י' הם ב'** פעמים י', כלומר: **כ'.** עם ו' של ביהוסף היינו אותיות **כו,** הוא גימטרי' של שם הוי"ה. ואותיות **סה**

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

דגבורה. **פוס דברכה מלכות מצד בינה** הנקראת אלהים. ונקרא עטרה מצד הכתר. ח"י, מצד יסוד, הנקרא שלום, שפאמר (ישעיה נד) וברית שלומי לא תמוט אפר מרחם יי'. מלא, מצד תפארת. מקבלו בשמי ידיו, ה' ה'. והיא השביעית, והוא אושפיזין שביעי כנגד מלכות.

ועוד, כל משאת נפשו של דוד המלך לבנות בית המקדש. ואע"פ כן מנע ממנו הקב"ה תכלית זאת. ודוד בענוותנותו ויתר על משאת נפשו מפני רצון השם ונתנה לשלמה בנו. בזכות ענוה זו זכה להיות אושפיזין לשכינה. כמובא בחז"ל [פסחים קטז:] שמבין כל האושפיזין דוד הוא זה שלקח את הכוס ואמר לי נאה לברך שנאמר כוס ישועת אשא. ולכאורה תמוה שהרי אין זה דרך הענוה. אלא לפי המובא לעיל מובן, **שבענוותנותו** ויתר על משאת נפשו לבנות בית המקדש. ואע"פ שהקב"ה מנע ממנו לבנות בית המקדש, מכל מקום, קבל זאת באהבה, להפוך את הדיעבד למצב של לכתחילה, כאומר: אם הקב"ה אינו רוצה הריני מוותר על מאויי לבי מפני רצונו. ועל זה נאמר: [פרקי אבות פרק ב

לידי מעשה בספירת המלכות. ואשר על כן יוסף שהוא היסוד ממנו משיח בן יוסף והוא הכנה לספירת המלכות של משיח בן דוד אשר יבוא במהרה להכריז על מלכות השם בעולם. ואשר על כן הוא ביום הששי כהכנה ליום השביעי בו מתגלית ספירת המלכות.

^^^

לאושפיזין דוד והוא כנגד ספירת המלכות

"ויהי בשלם סבו". (תהלים עג, ג). זה שכתוב (עמוס ט') **ביום ההוא אקים את סכת דוד הנפלת**. שנאמר בדוד "כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא". כו"ס ישועות אש"א, אשא במספר קטן ה', יחד עם כו"ס היינו **סוכה**. סוכה שבה מתפללים על ישועות. אקר"א בגימ' אש"א. שהוא **המתנש"א לכל לראש** והיינו **מלכות** הוא אושפיזין השביעי.

ומובא בזהר הק' דברים רע"ב **פוס דברכה מלכות**. [הדק"ה ופטיפ"ה, פמו (ויקרא טז) וטהרו וקדשו. הטהרה מימין הטהר. והקדושה משמאל

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

אלקים על ראשי, זכה להיות אושפיון
בזמן ישועות, בזמן סוכות.

~~~~~

מנהגים בסדר האושפיון

ועוד יש לומר בענין האושפיון
הספירות, שגם לנוהגים אושפיון
יוסף לאחר יעקב, ספירותיהם אינן
משתנות, אלא שהן מופיעות אתם גם
שלא לפי סדרם והם כנגד עבודת
המלאכים של "רצוא ושוב", שלעתים
יוצאים מגדרם לפי עבודת האדם.
ומבואר בחסידות ש"רצוא" היא
העבודה מלמטה למעלה ו"שוב" היא
העבודה מלמעלה למטה, כמבואר אצל
המלאכים בחלום יעקב "עולים
ויורדים בו", וכן בעבודת האדם כעין
תפילה שהיא מלמטה למעלה ותורה
שהיא מלמעלה למטה, להורדת שפע
השם על ברואיו, ובזה מתכלות כל
הספירות במלכות על ידי הורדת
השפע והתגלות מלכו של עולם
כבמעמד הר סיני בשביעי לשמחת
התורה בשמיני.

~~~~~

משנה ד, בטל רצונך מפני רצונו קדי
שיבטל רצון אחרים מפני רצונך.

והינן בה, מה הוא שאמר התנא קדי
שיבטל רצון אחרים מפני רצונך. הרי
באומרו קדי, נראה הדבר כאילו עושה
על מנת טובתו שלו ולא לשם שמים.

אלא כך יש להבין: בטל רצונך מפני
רצונו, ועד כמה יש להשתדל לבטל
רצונך מפני רצונו? עד קדי כך
שיבטל רצון אחרים מפני רצונך. וזה
היה ויתורו של דוד המלך בענותותו.
ואשר על כן זכה לשכינה הק'.

שהרי כל רצונו של דוד המלך
להשרות שכינה בישראל ע"י בנין בית
המקדש. וכאשר נשא את הכוס, מיד
שרתה שכינה על ישראל ולכן אמר
לי נאה לברך, כאומרו תיתי לי,
קבלתי שכרי שויתרתי לבני שיבנה
ביה"מק. ומכיון שהיתה משאת נפשו
להשרות שכינה בישראל, לכן זכה
לאושפיון שבזכותו תשרה שכינה
בישראל.

ועוד, כוס בגימטריה אלה"ם.
שמונים ושש. ומכיון שאמר בתהלים
כו"ס ישועות אשא, שתהיה שכינה

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

לארבעת המינים

בשים לב לדרשת חז"ל ט"ו ט"ו לגזירה שוה בין סוכות לפסח, **לעומקו של מקרא יש לומר** שארבעת המינים נגזרים מארבעה בנים שכנגדם דברה תורה. אחד **חכם** הוא **האתרוג**. ואחד **רשע** כנגד **הערבה**, ואחד **תם**, כנגד **הלולב** שהוא בעל תיומת ותמים אל ראשו, ואחד **שאינו יודע לשאול** הוא **ההדס**, שיש לו ריח במצוות ואין לו טעם בתורה, ולכן לא יודע לשאול. ועל ידי האגודה אחת נהיים כולם תמימים לעבודת השם **ומקבלים זין מן זין**, והרשע מחכים ושאינו יודע לשאול נפתח פיו והתם הוא הלולב שהוא בעל טעם בתורה וחסר מצוות הוא עיקר **המעשה** של הנענועים, ובכך משלים עצמו גם **במעשה**. והאתרוג הוא נותן ואינו מקבל, ואשר על כן הוא נפרד מן האגד.

ועוד יש לומר בנענועי ארבעת המינים, שמגיע נענועיהם בכל ארבע עולמות אבי"ע. בזכות **האתרוג** יגיעו עד עולם **האצילות**, ובזכות **הלולב** אל עולם **הבריאה**, ובזכות **ההדסים** אל עולם **היצירה** ובזכות **הערבות** בעולם

העשייה. ולכן מכים בערבות, כאן בעולם העשייה. ועוד, שהערבה לית ליה מגרמיה כלום, ולכן היא נמצאת בשפלות וענווה, ולכן היא אשר תוריד בחיבוטה את שפע הברכה מן השמים.

ועוד יש לומר, שהם כנגד ארבעת המינים של המיטהר בנגע הצרעת, ומן **הצרעת** הנטהרת ביום **השמיני** מגיעים **לשמיני עצרת**, מטוהרים. **והאתרוג** כנגד **הצפור**, ועל שניהם נאמר דר באילנו, **והעץ ארז** כנגד **הלולב**, שנאמר בהם כארז בלבנון ישגה, והלולב כנגד ויגבה לבו בדרכי ה', **והשני תולעת** כנגד **ההדסים**, ורמז לדבר **שני תולעת**, **שני הרי שנים תולעת** אחד הרי **יחד שלשה**, הם ג' עלים בקן אחד, והם ג' הדסים בלולב. **והאזוב** כנגד **הערבה**, ששניהם בשפלות. וכנגד **שטובלים** הארבע מינים של הצרעת במים ומזים, הרי הארבע מינים מנענעים **והוא מלשון: עָנְנו בנענועינו, להוריד המים החיים** מן העננים, ומן הצרעת עד העצרת בה מתפללים על הטללים והגשמים. ובעוד שהמצורע חטא בלשונו, בסוכות אנו מתקנים פגם הלשון ומהללים ומשבחים להקב"ה.

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

{א} הִנֵּה יוֹם-בָּא לַיהוָה וְחִלַּק
שָׁלָלָךְ בְּקֶרְבְּךָ: {ב} וְאַסְפֹּתִי אֶת-
כָּל-הַגּוֹיִם | אֶל-יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה
וְגו'.

הם חיל גוג ומגוג. ומדוע באו,
להתאסף ולבוא אל ירושלים
למלחמה.

ולאחר שימצאו גוג ומגוג את מותם
בשדה הקרב נאמר על שאר הגויים:

{טז} וְהָיָה כָּל הַנוֹתָר מִכָּל הַגּוֹיִם
הַבָּאִים עַל יְרוּשָׁלַם וְעָלוּ מִדֵּי שְׁנָה
בְּשָׁנָה לְהַשְׁתַּחֲוֹת לַמֶּלֶךְ יְהוָה צָבָאוֹת,
לְחַג אֶת חַג הַסֻּכּוֹת:

ויש ליתן טעם לכך שיבואו הגויים
לחג את חג הסוכות.

בדרך הפשט יכוון הכתוב לפסוק ט'
וְהָיָה יְהוָה לַמֶּלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם
הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד,
ומי שלא יקבל מלכותו ישא עונשו.
וחג הסוכות מראה בעליל מלכות ה'
בעולם, שמשרה שכינתו על כל
הברואים כסך הסוכך על הסוכה.

ואשר על כן נתנה לנו תורתנו
הק' את חג הסוכות לאחר יום כפור,
שבו התודינו בפנינו, ועתה, אותו הפה
שהתודה יהלל להקב"ה עם נענועי
הלולב. ויש להזכיר כאן ג' הבחינות
של ראש השנה, יום כפור וסוכות,
שהם ג' בחינות של האדם, המתקנות
בימים אלו. מחשבה דיבור ומעשה.
ראש השנה שהוא יום הזכרון הוא
כנגד המחשבה, יום כפור שהוא יום
היודוי הוא כנגד מחשבה ודיבור, וחג
הסוכות שהוא חג האסיף הוא כנגד
מחשבה דבור ומעשה גם יחד.
שהסוכה היא כנגד המחשבה, שכתוב
בה למען ידעו דורותיכם כי בסוכות
הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם
מארץ מצרים. ויש לכוון את הטעם
הזה במצות הסוכה כדי שתהיה מצוה
שלימה. וההלל השלם כל ימי החג הוא
כנגד בחינת הדיבור, ונטילת הלולב
ונענועיו הוא כנגד בחינת המעשה.

^^^

להפטרת סוכות

בזכריה י"ד והוא בעניין גוג
ומגוג ושאר העמים
[כפירוש המלבי"ם]

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

ועל דרך הרמז והסוד, היינו שם השם השולט בחדש תשרי, היוצא מסופי התיבות:

ויראו אותה שרי פרעה הוא השם הק' והי"ת. שהוא לשון שמחה, והם חגי תשרי, שאין שמחה כשמחת התשובה והכפרה, וצילא דמהימנותא בהג הסוכות. [וכן בהקדמה לתיקוני הזהר].

וילמד מהמשך הפסוק, ויראו אתה שרי פרעה ויהללו אתה אל פרעה. (בראשית י"ב ט"ו). שרי פרעה הם שרי מעלה של שבעים אומות, ומהללים אותה, את שרה, המשולה לכנסת ישראל, ככתוב שרתי במדינות, (איכה א, א') על כל מעשיה הטובים. והם התשובה בראש השנה, הכפרה ביום הכיפורים, ושמחת ד' המינים וישיבת הסוכה בסוכות ועליה לרגל במועדים.

זה שאמר הפסוק: תרגינו גוים עמו. כעין אז יאמרו בגויים הגדיל ה' לעשות עם אלה. לומר לך ששמחת הרגלים היא מעין זמן הגאולה לעתיד לבא.

^^^

וכפי נוסח התפילה בראש השנה ובכך תן פתחך ה' אלהינו על כל מעשיך. ואימתך על כל מה שבראת. ויראוך כל המעשים. וישתחוו לפניך כל הברואים.

ולעומקו של מקרא נאמר, שלאחר מפלת גוג ומגוג, יבואו כל העמים כולם להודות על הקרבת שבעים פרי החג שהם כנגד שבעים אומות, ויבואו להתברך ולבקש רחמים על עצמם, שלא יארע להם כפי שארע לגוג ומגוג.

שהרי פרי החג שהם כנגד שבעים אומות, הולכים ופוחתים משלשה עשר פרים ועד שבעה, ואשר על כן הם מהללים לכנסת ישראל שלא יהיה בהם זה הגרעון.

וכנאמר בפרשת האזינו: תרגינו גוים עמו כי דם-עבדיו יקום ונקם ישיב לצרייו וכפר אדמתו עמו (לב, מג).

ופירש רש"י לאותו הזמן ישבחו האומות את ישראל, ראו מה שבקשה של אומה זו, שדבקו בהקב"ה בכל התלאות שעברו עליהם ולא עזבוהו, יודעים היו בטובו ובשבחו.

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

והיוצאים מכלל זה הן פרשת כי
תשא ופרשת ראה, כמבואר:

קריאת התורה

בשבת חוה"מ סוכות

בפרשת כי תשא, השבת אינה מוזכרת לפני המועדים אלא בתוך המקראי קדש, בין פסח לשבועות: **אֶת-חַג הַמִּצּוֹת** תִּשְׁמַרְךָ שְׁבַע יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת וגו', וְשֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת בְּחֶרֶשׁ וּבִקְצִיר תִּשְׁבֹּת: וְחַג שְׁבַעַת תַּעֲשֶׂה לָּךְ בַּכּוֹרֵי קִצִּיר חֲטָיִים וְחַג הָאָסִיף תְּקַוֶּפֶת הַשָּׂנָה: (לד, יח'-כב').

התחיל עם חג המצות, **את חג המצות תשמר**, המשיך עם של **שבת** ו**ביום השביעי תשב**, וסיים עם חג **שבועות וחג האסיף**. הרי שבת שבתוך המועדים והוא רמז ל**שבת חול המועד**, הנמצאת בתוך הרגל. ואשר על כן תיקנו לקרוא קריאה זו בשבת שבתוך הרגל, היינו בשבת חול המועד. כן דברי החזקוני.

ולפי דבריו זו היא עיקר הקריאה בשבת שבתוך המועד. **אלא שמתחילין מ"ראה אתה אומר אלי"**, כדי שיהיו מספיק פסוקים לשבעה קרואים.

יש לעיין מדוע נקבעה קריאת התורה של שבת חול המועד "ראה אתה אומר אלי" וגו' (שמות לג, יב) בין בפסח בין בסוכות. **ומובא בחזקוני**, בפרשת כי תשא, שם, מה שקורין פרשה זו בשבת חולו של מועד לפי שהזכרה בה **שבת באמצע הרגלים**.

כלומר, כל פרשה שהוזכרו בה מקראי קדש, **השבת מוזכרת בראש**, כגון: פרשת אמור ויקרא כג, פס' ב-ה': דָּבָר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי יְהוָה אֲשֶׁר-תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדֵי: וְשֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מִלֹּאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת שְׁבַתוֹן מִקְרָא-קֹדֶשׁ וגו' וממשיך במועדים: בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר לַחֲדָשׁ בֵּין הָעֶרְבִים פֶּסַח וגו'. הרי שהזכיר הכתוב את השבת תחילה משום חשיבותה. ולכן אומרים בקידוש ליל שבת, **תְּחִלָּה לְמִקְרָאֵי קֹדֶשׁ**. וכן רובן של פרשות המועדים. השבת **תְּחִלָּה** להם משום חשיבותה.

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

בפרשה זו שבה יש **מציאת חן** של משה רבנו וכל עם ישראל בעיני הקב"ה. ואין לך זמן יותר טוב למציאת חן מאשר חולו של מועד, שאז גם החול נהיה קודש והשבת קדש קדשים.

ולכן פתח משה רבנו ואמר ראה אתה אומר אלי.

ויש לכאורה לתמוה, וכי כך יפנה עבד לרבו, ראה! אלא יש לומר, משה רבנו נקט כאן שם קודש של אחד מע"ב שמות הקודש, בשם ראה. והוא השם הקדוש של המלאך הממונה להראות תועים דרכם. וכאילו אומר משה רבנו, ראה, נחני נא על ידי המלאך הק' המכונה בשם הקדוש ראה, איזו הדרך אשר אלך בה לראות חסדיו של מקום למצוא חן בעיניך.

וכן בפרשת ראה מצינו כל המועדים מבלי שתקדים לכך השבת. לא בתחילתה ולא באמצעה. והוא בדברים פרק טז פס' א: שְׁמוֹר אֶת-תִּדְּשׁ הָאֲבִיב וְעֵשִׂיתָ פֶּסַח וגו'. ואשר על כן יש לשאול איך נאמר בה תחילה למקראי קדש.

ולעומקו של מקרא ובשימת לב יש לומר כי המעיין יראה נכוחה שתקדים למועדים בפרשת ראה שבת האריך

ועדיין יש לשאול, מדוע נכתבה השבת שבתוך המועדים דווקא כאן, ב"ראה אתה אומר אלי". והרי יכולה היתה השבת להיות גם כאן תחילה למקראי קדש, ולהכתב בתוך המועדים בפרשה אחרת.

ויש לעיין ב"ראה אתה אומר אלי", מה יש בה שאין בפרשות אחרות להיות אכסניה טובה לשבת שבתוך המועד.

ונראה בעליל, כי בפרשה זו יש חידוש של מציאת חן, לאחר מחילת העוון של מעשה העגל. כגון: ואתה אמרת ידעתיך בשם וגם מצאת חן בעיני וגו' ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך הודיעני נא את דרכך ואדעך למען אמצא חן בעיניך וראה כי עמך הגוי הזה וגו' ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך הלוא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה, ויאמר ה' אל משה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם. (שמות לד, יב-יז).

ולפיכך י"ל, שלא מצא הקב"ה מקום חביב יותר לשבת שבתוך המועד אלא

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

אשר לו לפני בוראו. ולו נאה ולו יאה לדרוש בעניין המציאת חן. **ואשר על כן יש לבאר ולומר: החן הא' הוא חן המקום על יושביו**, המקום הוא הקב"ה הנקרא מקום, שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו. וכל המציאת חן היא מתנת שמים ממנו ית'. וכן הוא אומר בפרשתנו **כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם**.

החן הב' הוא חן אשה על בעלה. והיא מציאת חן של כנסת ישראל **בעיני הקב"ה**. וכן הוא אומר בפרשתנו **כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך**.

החן הג' הוא מציאת חן של התורה הקדושה **בעיני לומדיה**. והיא הנקראת עריבות התורה. וזה שאמר ר' יוחנן, **חן מקח על מקחו**. והתורה נקראת לקח, **כי לקח טוב נתתי לכם**. ומשלשה אלה נגזרים כל החינות שבעולם. וכן הוא אומר בפרשתנו **אם נא מצאתי חן בעיניך הודיעני נא את דרכך ואדעך למען אמצא חן בעיניך**.

ומעתה יובן, מדוע נסמכה פרשת **שבת חול המועד** לפרשת "ראה אתה אומר אלי". שאין לך פרשה מתאימה יותר לשבת חול המועד מאשר **מציאת**

המפורשת בפרק שלפניו, פרק טו פסוק א': **מקץ שבע-שנים תעשה שמטה**. ואע"פ שאין זה סמוך ממש בפסוק שלפניו, מכל מקום מתקיים בו הכלל של **תחילה למקראי קדש**.

^^^

לעניין המציאת חן שבפרשת כי תשא

שבת חוה"מ

מובא בגמ' סוטה מז. אמר רבי יוחנן **שלשה חינות הן. חן המקום על יושביו חן אשה על בעלה וחן מקח על מקחו**.

ובהסבר הדברים **לפי פשטם**, שהמציאת חן משפיעה על בחירת האדם ללא הגיון מסתבר על הדעת. מדוע יגור אדם במקום מסוים אע"פ שמקום אחר היה אולי יותר ראוי לו, וכן מדוע יקח לאשה דוקא זו ולא אחרת וכן מדוע ירכוש חפץ זה ולא אחר ואפילו בדמים יותר מרובים. אלא מציאת חן היא שמחליטה את הקניין.

ולעומקו של מקרא בהבנת מאמרו של ר' יוחנן **יש ליומר**, ששמו יו-חנן מעיד עליו על מציאת חן המיוחדת

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

מוצא אלא הקב"ה מוצא. והיה צריך לומר אם מצאת את חני בעיניך. ומדוע הפך הסדר.

ויש לומר, שהרי כל ענין המציאת חן היא מתנת שמים מאת הקב"ה, לכן לא שייך לומר שהקב"ה הוא המוצא. והרי הוא היוצר של האדם והוא יצר את המציאת חן אצל האדם, לכן לא שייך לומר שהוא המוצא. אלא תיקון הוא כלפי מעלה. לומר מצאתי חן בעיניך ה'.

לכן אומר משה רבנו ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך, למען אמצא חן בעיניך, כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך, והקב"ה משיבו כלשונו, ואומר כי מצאת חן בעיני, וגם מצאת חן בעיני. ולא אמר מצאתי חנך, כביכול מסכים לתיקון של משה כלפי מעלה שלא יזלזלו הבריות לומר שיש מציאה לפני ה'. שהרי הכל מצוי לפניו, שהוא יוצר הכל, גם את המציאת חן. ואשר על כן יתפלל כל אדם לפני בוראו למציאת חן בעיני המקום שימצא חינו בעיני בריותיו, ושימצא חן תורתו לפניו.

חן של עם ישראל בעיני הקב"ה, ומציאת חן של הקב"ה בעיני בניו, ומציאת חן של התורה הק' על לומדיה.

ומציאת חן זו היא יסוד מצוות הראיה שברגלים. וכשם שבא לראות כן בא ליראות. במידה שאדם מודד כן מודדים לו. כמידת המציאת חן בעיני הבא לראות, כן מידת המציאת חן של הבא ליראות. ואפשר לומר שעולת הראיה נקראת על שם זה, שהמציאת חן בעיני ה' מעלה את חשיבות הראייה של הבא לראות כשם שבא ליראות.

וזה גם המציאת חן שיש בארבע מינים בכלל ובאתרוג בפרט שנאמר בו "מרגג למחזי" שהוא התרגום של פל-עץ נחמד למראה.

ועוד, יש לעיין לעניין הלשון של המציאת חן. אומר הקב"ה למשה רבנו כי מצאת חן בעיני. ולפי הלשון קשה. שהיה צריך לומר כביכול שכך אומר הקב"ה **מצאתי** את חנך בעיני. ומה זה שאמר **מצאת** חן בעיני. והרי הקב"ה הוא המוצא ולא משה. וכן בכל עניני המציאת חן, לכאורה הלשון הפוך. שאומר משה להקב"ה **אם מצאתי** חן בעיניך. והרי לא משה

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

מפרש רש"י במקום: פרק ט' פס' י"ח: ויקח שם ויפת. אין כתיב ויקחו אלא ויקח, לימד (ב"ר לו, ו.) על שם שנתאמץ במצוה יותר מיפת, לכך זכו בניו לטלית של ציצית, ויפת זכה לקבורה לבניו, שנאמר אתן לגוג מקום שם קבר (יחזקאל לט, יא.). וחס שבזה את אביו, נאמר בזרעו כן ינהג מלך אשור את שבי מצרים ואת גלות כוש נערים וזקנים ערום ויחף וחשוף שת וגו' (ישעיה כ, ד.).

יוצא איפוא ששם ויפת זכו במידה כנגד מידה לכיסוי של כבוד. הם כיסוהו בכיסוי של כבוד שלא יתבזה, לכן יזכו לכיסוי של כבוד. שם, יזכו בניו לטלית של ציצית, ויפת יזכה שיכסו את גוג ומגוג בניו בעפר, לאחר מלחמת גוג ומגוג, ולא יהיה למאכל עוף השמים.

ורש"י נתן טעם מדוע שפר חלקו של שם, יותר מיפת. שהרי שניהם נתאמצו במצוה. אלא ששם נתאמץ יותר. שנאמר ויקח שם ויפת את-השמן לה, פרסם הכתוב את שם לפני יפת. ועוד שכתוב ויקח ולא ויקחו. כלומר שהאחד נתאמץ יותר ואיזה הוא זה שם שכתוב ראשונה. ויקח שם.

**להפטרת שבת חול המועד
מפטירין בעניין גוג ומגוג אשר
ביחזקאל:**

וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶתֶּן לְגֹג מְקוֹם
שֵׁם קֶבֶר בְּיִשְׂרָאֵל וְגו' וְקָבְרוּ שָׁם
אֶת גֹּג וְאֶת כָּל הַמּוֹנֶה וְקָרְאוּ הָיָא
הַמּוֹן גֹּג: וְקָבְרוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל
לְמַעַן טַהַר אֶת הָאָרֶץ שְׁבַעַה
חֳדָשִׁים. (יחזקאל, לט, יב)

ויש להבין על מה ולמה נצטוו בני ישראל לקבור את גוג שבעה חדשים. ואם תאמר כדי לטהר את הארץ, מדוע יהיה מוטל דוקא על ישראל. והרי בימי גוג ומגוג יהיו הכל לעבדים לישראל.

ויש לומר שמזמן נח כבר נצטוו על הדבר, כפי שמביא רש"י בפירושו עה"ת. והיא תכנית של קורא הדורות מראש. אשר בעת השפּפּר נח ונתגלה קלונו, באו שם ויפת להציל כבודו של אביהם, שנתבזה על ידי חם אחיהם. ושם נאמר: ויקח שם ויפת את-השמן לה וישימו על-שכם שניהם וילכו אתרנית ויכסו את ערנות אביהם ופניהם אתרנית וערנות אביהם לא ראו.

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

**נִוְתָן לְבָנֶיךָ מִצֵּיט, הֵיךְ מָה
דָּאָתָּ אָמַר (במדבר טו, לח): וְנָתַנּוּ עַל
צִיצֵת הַכֹּהֵן פְּתִיל תְּכֵלֶת, וּמִתְּרָגְמִינָן
חוּטָא דְתִּכְלָתָא.**

**הַיּוֹצֵא אִיפּוֹא, שְׂמִצּוֹת טְלִית
נִיתְּנָה לְבָנֵי שָׁם. וְעָדִין אִינִי יוֹדַע
כְּבִיכּוֹל מִי יִקְבַּלְנָה. וְכֹאשֶׁר בֶּאֱבֶרֶם
וְאָמַר אִם אֶקַּח מִחוּט וְגו' וְלֹא תֹאמַר
אֲנִי הִעֲשֵׂרְתִּי אֶת אֲבֶרֶם, נִבְחַר אֲבֶרֶם
אֲבִינוּ מִכָּל צֹאצְאֵי שָׁם לִהְיוֹת זֹכִים
בְּטִלִית עִם צִיצִית.**

**וְדִיִּיקָא נִמִּי בְּרַש"י כְּדִלְעִיל, עַל
שֵׁם שְׁנֵתֵאמֵר בְּמִצְוָה יוֹתֵר מִיפֶת, לִכְךָ
זָכוּ בָּנָיו לְטִלִית שֶׁל צִיצִית. וְהִינֵנוּ,
שְׂעַל יְדֵי שָׁם זָכוּ לְטִלִית בְּלִבָּד. וְהִיא
שֶׁל צִיצִית, אֲבָל עָדִין לֹלֵא צִיצִית.
וּבְצִיצִית עֲצֻמָּה זָכוּ רַק בְּבֵא אֲבֶרֶם,
וּבְזִכּוֹת שֹׁאמֵר אִם אֶקַּח מִחוּט וְגו', זָכוּ
בְּזִכּוֹתוֹ לְפִתִּיל תְּכֵלֶת הוּא הַצִּיצִית
לִהְיוֹת עַל הַטִּלִית שְׁנִיתְּנָה לָהֶם עַל
יְדֵי שָׁם.**

**וְלַעֲוִמְקוֹ שֶׁל מִקְרָא יֵשׁ לּוֹמַר
שֶׁבְּזִכּוֹת הַכִּיסוּי כְּבוֹד שֶׁל הַצִּיצִית,
וְצִיצִית דּוֹמָה לְרִקִּיעַ, זָכוּ אַחֲרֵי כֵן כָּל
עַם יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי אֶהְרֹן גַּם לְכִיסוּי
כְּבוֹד שֶׁל עֲנִי כְּבוֹד. כִּי אֶהְרֹן הִכָּה**

**לִכְן מִבְּנֵי בָּנָיו שֶׁל שָׁם יִזְכּוּ לְכִיסוּי שֶׁל
כְּבוֹד בְּתַפִּילָּה הִיא הַטִּלִית שֶׁל
צִיצִית, וְגוֹג וּמִגּוֹג מִצֹּאצְאֵיו שֶׁל יִפֹּת
יִזְכּוּ לְקִבּוּרָה.**

**וְעַל כֵּךְ יֵשׁ לְשֹׁאֵל, וְהִרִי יֵשׁ לִפְנֵינוּ
יִתְבַּרֵּךְ דְּרָכִים רַבּוֹת לְזִכּוֹת אֶת בְּרוּאֵיו.
וּמִדּוּעַ יִבְחַר לִיפֹת דּוֹקָא לְזִכּוֹתוֹ
בְּמוֹתוֹ, וְלֹא בְּחִיּוֹ. וְיֵשׁ לּוֹמַר, עַל דֶּרֶךְ
מָה שֶׁהִכְתִּיב בְּתוֹרָה וְחִי בָהֶם.
שֶׁהַמִּצְוֹת נִתְּנוּ לַחַיּוֹת בָּהֶם. וְשָׁם
נִתְּאָמַר בְּמִצְוֹת כִּיבּוֹד אֲב, שְׁנִיתְּנָה גַּם
לְגִוּיִם. וְלִכֵּן זָכָה בְּחִיּוֹ לְטִלִית נָאָה
לְבָנֵי בָּנָיו, הֵם עִם בְּנֵי אֲבֶרֶם. וְיִפֹּת
שְׁנֵתֵאמֵר פָּחוֹת בְּמִצְוָה יִזְכּוּ בְּמוֹתוֹ
בְּלִבָּד לְכִיסוּי שֶׁל כְּבוֹד וְהוּא לְהִיקְבֵּר,
שֶׁתִּכְסֶּהוּ הָאֲדָמָה וְלֹא יִהְיֶה לְמֵאכֹל עוֹף
הַשָּׁמַיִם.**

**וְעָדִין יֵשׁ לְשֹׁאֵל, וְהִרִי בָּנִים רַבִּים
הָיוּ לְשָׁם, וּמִמֵּנוּ עֲמָמִים רַבִּים, וּמִנֵּין
שִׁיזָכוּ לְטִלִית דּוֹקָא בְּנֵי אֲבֶרֶם, אֵלֵּא
יֵשׁ לּוֹמַר עַל פִּי הַמְדַּרְשׁ רַבָּה,
(בְּרַאשִׁית, פֶּרֶשִׁיָּה מִג, ט') שֶׁכֹּאשֶׁר
אָמַר אֲבֶרֶם לְמֶלֶךְ סְדוּם (בְּרַאשִׁית
יד, כג) **אִם-מִחוּט וְעַד שָׁרֹף-נָעַל
וְאִם-אֶקַּח מִכָּל-אִשֶׁר-לִּי וְלֹא תֹאמַר
אֲנִי הִעֲשֵׂרְתִּי אֶת-אֲבֶרֶם אָמַר רַבִּי
אֶבְרָם בֶּר מֶמֶל אָמַר לוֹ הַקְדּוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֶת אֶמְרָתָא אִם מִחוּט, חֲסִידָא שְׂאֵנִי****

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

שלום. שאם בן יכבד אב ועבד אדוניו, אזי שלום יהיה לו. **ודוד המלך ראה לתקן את הדבר הזה משרשו** לכן אמר בני אבשלום בני בני וגו' שמונה פעמים, להעלותו ולהחזירו לשרשו. ואמרו בגמ' (סוטה י' עמ"ב) **שבע פעמים להוציאו מגיהנום, ופעם שמינית להביאו לעולם הבא**. כלומר להחזירו לשרשו. ויש לומר שעל ידי תפילת דוד המלך, החזירו לשרשו של **אברהם אבינו** שאמר ליצחק הנני בני, ונאמר שם בני, **שבע פעמים**.

ובחזרה לעניין ההפטרה, יש לומר, לעומקו של מקרא, שלכן נצטוו ישראל לקבור את גוג שבעה חדשים. שעל ידי התאמצות בקבורתם, **שבעה חדשים**, מעלים גם הם **שבע פעמים** את מצות כיבוד אב לשרשה, שהיא כיבוד אבינו שבשמים. **ואשר על כן** ראוי לקרותה בחג הסוכות הוא חג כיבוד אבינו מלכנו שבשמים ובארץ, תחת צילא דמהימנותא, עם ארבעת המינים מודים ומשבחים לבוראנו על כל הטוב אשר גמלנו, והוציאנו זכאים במשפט. כן יזכנו במהרה לבנין בית מקדשנו בבא משיח צדקנו בב"א.

^^^

נתכהן בבגדי כבוד, של כהונה, ולכן ראוי שיהיו ענני כבוד על ידו. **וכל היקר הזה על ידי התאמצות במצות כיבוד אב, שהיא דוגמא לכיבוד אבינו שבשמים**. ויפת שלא נתאמץ במצוה זכה לכיסוי של כבוד אף הוא, אמנם, אך לכיסוי של האדמה והיינו הקבר. ויש לומר שלכן קוראים את קבורת גוג בסוכות. שעל ידי כך מתבררת מתנת קורא הדורות מראש לבני בניהם של שם ואברהם, בעודנו יושבים תחת צילא דמהימנותא היא **כיסוי כבוד** זכר לענני הכבוד. ולכן נקראת **סוכה כך, מלשון כיסוי**.

וחז"ל רמזו לזה במסכת ברכות, (דף י' עמ"א) למה נסמכה פרשת אבשלום לפרשת גוג ומגוג שאם יאמר לך אדם כלום יש עבד שמורד ברבו [והכוונה לגוג ומגוג שבא למרוד בהקב"ה] אף אתה אמור לו כלום יש בן שמורד באביו, אלא הוה [שכך היה עם אבשלום שמרד באביו] הכא נמי הוה [בגוג שמרד ברבו].

כאן גילה הכתוב, על ידי אבשלום, שכל מה שגוג מורד ברבו כבר נמצא בשרשים של זלזול בכיבוד אב על ידי יפת מאבותיו. ושמו מוכיח עליו, אב-

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

ובודאי לא במותו. לכן כתב בגי בלי א', כי גיא עם אל"ף מורה על גאווה. לכן כתב בלי א' בְּקִבְרוֹ את עצמו שלא תהיה בו לחלוחית של גאווה גם לא במותו.

ובשימת לב, בגי מוטעם בטעם פשטא. שְׁמִקְבְּרוֹ מתפשטת תורתו ויראתו של משה על פני כל החיים, עד אשר ת"ח יכוננו בשם משה, "משה - שפיר קאמרת!".

ולעומקו של מקרא גאמר, כי לא רק תורתו ויראתו, אלא גם ענותנותו של משה תתפשט על כל לומדי התורה ועוסקיה, ודבר זה נרמז במלה בגי, ויכוון בזה ר' ישמעאל ל"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, שנאמר בגי. בי"ג.

וכמו התורה והיראה שאינן ירושות, אלא ניתנות למי שעמל בהן, כן מדת הענוה אינה ירושה אלא ניתנת למי שעמל בה. וכמאמר אור החיים הק' שגם משה לא ירש את ענותנותו ולא קבלה במתנה, אלא עמל על מדת הענוה, ואשר על כן משבחת אותו התורה על עמלו: וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי

וזאת הברכה

דרשת ויקבר אתו בגי

ובאור המִשְׁנָה: "עֲשֵׂה דְבָרִים נְבָרָאוּ בְּעָרֵב שִׁבְתָּ בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת" ובהם מקום קבורתו שֶׁל מֹשֶׁה אבות פ"ה מ"ו ויקבר אתו בגי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מִלִּבְיָת פְּעֹר וְלֹא-יָדַע אִישׁ אֶת-קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה (לד, ו')

ויקבר אתו בגי פירש"י הקב"ה בכבודו. רבי ישמעאל אומר הוא קבר את עצמו.

לעומקו של מקרא, ועל דרך הרמז, לדעה הראשונה ברש"י שהקב"ה בכבודו קברו למשה, יש רמז במלה בגי. שהיא בגימטרי' י"ה. וכאילו כתוב ויקבר אותו י-ה.

ולדעה השניה ברש"י, לדעת ר' ישמעאל, שמשה קבר את עצמו יש לומר גם שנרמז במילה בגי. שכן חסר א'. ומשה ענו מכל אדם לא יסבול גאווה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא,

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

קבורתו לעולם יהיה **טופח על פני כל** מי שיאחז ח"ו במדת פעור.

ועוד יש לומר, שהטעם **טפחא** הוא טעם מפסיק לומר לך **שאיין חיבור** בין ישראל לבעל פעור, אפילו כטפח, ובזה מתבטל הקטרוג על הנצמדים לבעל פעור, וזה שפירש רש"י **לכפר על מעשה פעור**.

ולעומקו של מקרא, יש ליתן את **הדעת** על כל אותן דברים שנבראו **בערב שבת בין השמשות**, מדוע **דוקא הם ומדוע דוקא בזמן זה**. וכי לא יכולים להברא כל אחד ביומו הראוי לו או בזמנו שלו. מדוע חברו כולם לזמן מיוחד זה של ערב שבת בין השמשות.

ובשים לב לדברים שנאמרו במשנה (אבות פ"ה מ"ו):

עֲשֶׂה דְּבָרִים נִבְרָאוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְאֵלוּ הֵם, פִּי הָאֶרֶץ, וּפִי הַבָּאֵר, וּפִי הָאֵתָוֹן, וְהַקָּשֶׁת, וְהַמָּן, וְהַמָּטָה, וְהַשָּׁמַיִר, וְהַכֶּתֶב, וְהַמִּקְתָּב, וְהַלִּיחֹת. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, אֵף הַמִּזְקִין, וְקִבּוּרָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, וְאֵילוֹ שֶׁל אֲבִרָהּ אֲבִינוּ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, אֵף צִבְתַּי בְּצִבְתָּהּ עֲשׂוּיָהּ.

הַאֲדָמָה. [במדבר יב,ג'] ולזה אין אדם משיג לעמוד בכוחו לשמוע קול אלהים חיים **זולת האיש אשר הפך חומרו ועשאו צורה** כמו שרשמנו במקומות אחרים שזה אין לו גוף ויכול שאת דבר מלך. כן לשון האוה"ח הק'.
ונרמז במה שנאמר **וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִל בְּאֶרֶץ מוֹאָב מִוֵּל בֵּית פְּעוֹר, מִוֵּל בְּטִיפְחָא**, הנקרא גם **טרחא**. **ולדעת ר' ישמעאל** שקבר את עצמו, כלומר **כשם שטרח בקבורתו** כן טרח **בענותנותו**.

מִוֵּל בֵּית פְּעוֹר, פירש רש"י קברו היה מוכן שם **מששת ימי בראשית לכפר על מעשה פעור**, וזה אחד מן הדברים שנבראו בערב שבת בין השמשות.

ולעומקו של מקרא, ועל דרך הרמז והטעמים, נרמזו הדברים בטעמי **בֵּית פְּעוֹר** שהם מונח אתנחתא. שמקום קבורתו **מִוֵּל בֵּית פְּעוֹר** מונח למנוחתו של משה מששת ימי בראשית.

שכן **מִוֵּל** הם ראשי תיבות: **מ-ו-ל** : **מַ שְׁשֶׁה לְבִרְיָאָה**. והמלה **מִוֵּל** מוטעמת **בטיפחא** לומר לך שמקום

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

שְׁתֵּי פָעָמִים, שְׁנָאֶמֶר (ישעיה כה, ח,ט): וְאָמַר בְּיוֹם הַהוּא הָיָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה קִנְיֵנוּ לֹא וְיִוָּשִׁיעֵנוּ יְהוָה יְהוּ'ה קִנְיֵנוּ לֹא נִגְלִילָה וְנִשְׁמָחָה בִּישׁוּעָתוֹ:

~~~~~

ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל-ישראל

פירש רש"י שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם, שנאמר ואשברם לעיניכם (דברים ט, יז), והסכימה דעת הקב"ה לדעתו, שנאמר אשר שברת (שמות לד, א), יישר כחך ששברת (שבת פז).

ואם ישאלך אדם מדוע התורה מסתיימת בדבר עצוב כשבירת הלוחות שאנו מתענים על כך בי"ז בתמוז, ועוד ביום שמחתנו שמחת תורה, **אף אתה אמור לו** שאין התורה ניתנת במתנה, אלא צריך לשַׁבֵּר עצמו עליה. ולכן אמר לו הקב"ה **יישר כחך ששברת**, כאומרו חילך לאורייתא. בכח זה תשבר ותפרק כל הפירוט והקושיות ויתורצו כל התירוצים וממילא רווחא שמעתתא, ותתרבה

ויש לעיין תחילה בזמן המיוחד הזה של ערב שבת בין השמשות. שהוא **הערב שבת הראשון** של הבריאה. הוא הזמן המיוחד שרק הקב"ה יודע עתו ורגעיו, ואין כל בריה יכולה לעמוד עליו.

ואשר על כן אין רגע מקודש ממנו, מרגע של התקדש היום. ולכן נבראו הדברים האלה שבמשנתנו ברגע קדוש זה של ערב שבת בין השמשות, **כדי שְׁיִינְקוּ וישאבו** מקדושת השבת, ובבוא העת כאשר יצטרכו להם יהיה בזה קדוש השם לעיני כולם.

ובתוך הרשימה הקדושה הזאת **מקום קבורתו של משה**. אשר משום קדושתו אין מי שיכול לעמוד עליו, ולכן נאמר ולא ידע איש את קברתו **עַד הַיּוֹם הַזֶּה**.

ומאי **עַד הַיּוֹם הַזֶּה** יש לומר **עַד הַיּוֹם של תחית המתים** שבו נאמר: **הָיָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה** וכמאמר ר' ברכיה במדרש שמות רבה: **אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ** הוא לִישְׁרָאֵל, בְּעוֹלָם הָיָה אֲמָרָתָם לִפְנֵי פַעַם אֶחָת זֶה אֱלֹהֵי וְאִנּוּהוּ, אָבִל לַעֲתִיד לְבּוֹא אֲתָם אוֹמְרִים אוֹתוֹ דָּבָר

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

ישראל, כנאמר: **וְעַתָּה קוֹם עֲבֹר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה אַתָּה וְכָל הָעָם הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נָתַן לָהֶם לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:**

ועוד יש לומר, שיהושע נצטווה במה שנאסר על משה רבינו קום עבר את הַיַּרְדֵּן הַזֶּה.

ועוד יש לומר, על פי תחילת פרקי אבות משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע. שכן מצינו כאן מסירת התורה באומר: {ח} **לֹא יְמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהִגִּיתָ בוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה** וכפי שנאמר בהמשך ההפטרה [פסוק ז'] **רַק חֶזֶק וְאַמִּץ מְאֹד לְשָׁמֵר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֲבָדִי.**

ובשימת לב נאמר ארבע פעמים בהפטרתנו, **חֶזֶק וְאַמִּץ** [פס' ו, ז, ט, יח], ולעומקו של מקרא תכוון ההפטרה בזה למאמר חכמים במסכת ברכות [לב:]:

ת"ר **ארבעה צריכין חיזוק** ואלו הן: תורה ומעשים טובים תפלה ודרך ארץ.

התורה בישראל. ואשר על כן אין בזה עצב כלל, אלא אדרבה, מתאים הוא בזה ליום של שמחה.

^^^

להפטרת וזאת הברכה

יהושע פרק א

**בביאור ההפטרה
ושייכותה לפרשה**

שייכותה של ההפטרה לפרשת וזאת הברכה, לכאורה נראה בעליל בכמה עניינים, כגון:

ההפטרה מתחלת בעניין שבו הפרשה מסתיימת: {א} **נִהְיָ אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֲבָד יְהוָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוֹן מְשֻׁרֵת מֹשֶׁה לֵאמֹר: {ב} מֹשֶׁה עֲבָדִי מֵת וְגו'**

ועוד, שיש כאן המשך מפעל חייו של משה רבנו, והוא הנחלת הארץ לבני

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

למפטיר שמיני עצרת

**ביום השמיני עצרת תהיה לכם
וגו' והקרבנות עליה וגו' פר אחד
איל אחד.** (במדבר, כט, לה-לו')

פירש רש"י על פי מדרש רבי
תנחומא: לימדה תורה דרך ארץ,
שמי שיש לו אכסנאי, יום ראשון
מאכילו פטומות, למחר מאכילו דגים,
למחר מאכילו בשר בהמה, למחר
מאכילו קטניות, למחר מאכילו ירק,
פוחת והולך כפרי החג.

ויש לעיין מה דרך ארץ יש כאן
שהולך ופוחת מהכנסת אורחים. וי"ל
דדרך ארץ הוא לא כלפי האורח, אלא
כלפי הקב"ה. שלא יהיה בשר ודם
מכובד יותר מן הקב"ה. מה קרבנות
לה' הולכים ופוחתים, אף מה
שמכבדים את האורח יהיה הולך
ופוחת.
ועל דרך המוסר: לעולם יראא אדם
עצמו כאורח לפני האלקים.

ופירש רש"י בגמרא שם: צריכין
חזוק. שיתחזק אדם בהם תמיד בכל
כחו.

תורה ומעשים טובים מנין שנא'
{יהושע א, ז'} רק חזק ונאמן מאד
לשמר לעשות ככל התורה, חזק
בתורה, ונאמן במעשים טובים.

תפלה מנין שנא' קנה אל ה' חזק
ונאמן לכה וקנה אל ה' [תהלים כז
יד].

דרך ארץ [עיסוק פרנסתו] מנין שנא'
{שמואל ב י-ב} חזק ונתחזק בעד
עמנו ובעד ערי אלהינו. ופירש רש"י
שם: דרך ארץ. אם אומן הוא
לאומנתו, אם סוחר הוא לסחורתו, אם
איש מלחמה הוא למלחמתו.

**ועל דרך הצח ידרשו כולם ללימוד
התורה שנאמר:** רק חזק ונאמן מאד
לשמר לעשות ככל התורה, וכן
שיתחזק בתפילה להצלחתו בלימוד,
וכן שיתחזק לימודו הלכה למעשה
והיינו מעשים טובים, וכן שיתחזק
במלחמתה של תורה וכפירוש רש"י
שם אם איש מלחמה הוא למלחמתו.
ובזה מתקיים יעוד מסירת התורה לכל
הדורות.

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

עִמְכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה', וְתֹאמַר
שֶׁהוּא מְקַבֵּל. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
הֵן, וְנִשְׁלָמָה פְּרִים שְׁפָתֵינוּ (הוֹשֵׁעַ יד,
ג), הֲכִי נִמְי לִגְבִי לִימוּד: וְנִשְׁלָמָה
פְּרִים שְׁפָתֵינוּ.

ועל דרך הצח: אל תקרי וְנִשְׁלָמָה
אלא וְנִשְׁלָמָה. וְנִשְׁלָמָה - פְּרִים
שְׁפָתֵינוּ. [עפ"י צדיק כתמר]

ועוד יש לומר, שיש בפסוק האחרון
אחת עשרה תיבות, חמש כנגד
חמישה חומשי תורה וְנִשְׁלָמָה אֶל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, ועוד שש כנגד ששה
סדרי משנה.

ואשר על כן סיים ענין הקרבנות
בפסוק "וְנִשְׁלָמָה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כָּכָל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה" לרמז
על ה' חומשי תורה וששה סדרי
משנה.

^^^

אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַה' בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד
מִזִּדְּרֵיכֶם וּנְדָבְתֵיכֶם לְעֹלְתֵיכֶם
וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְגִסְפֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם:
(כט, לט')

סיים הכתוב את פרשת פנחס בשש
פעמים יכ"ם ברציפות. ועוד יכ"ם
אחד של במועדיכם ונאמר בו לבד,
שעל ידי זה יכם לעובדי כוכבים
בעבור ששת אלפים שנה מכה רבה,
ועוד מכה אחת שביעית באלף
השביעי, בעת מלחמת גוג ומגוג, מכה
ניצחת. לרומם ולפאר עמו ישראל,
ולכן יהיו השבעים פרים שהם כנגד
האומות בסדר הולך ופוחת.

ועוד יש לומר שיש כאן שש פעמים
מ"ם ברציפות. ללמד על ששה סדרי
משנה, שמתחילים באות מ"ם
מַאֲיִמָּתִי ומסתיימים באות מ"ם ה' עז
לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום.

וירמוז בזה למה שאמר רבי יצחק
[מנחות קי] מאי דכתיב {ויקרא ו-יח}
זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם
כל העוסק בתורת חטאת כאילו
הקריב חטאת וכל העוסק בתורת
אשם כאילו הקריב אשם וכעין
שאמרו במדרש תנחומא לגבי וידוי
[פרשת צו, ו] וְיָמִי שְׁאֵין לוֹ סֵלֶת וְלֹא
פְּלוּם, יָבִיא דְּבָרִים, שְׁנַאֲמַר: קָחוּ

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

נמצאת כל התורה כולה **מקשה אחת** שתכליתה ותחילתה חד הם, וכן נעוץ תחילתה וסיומה של התורה זה בזה.

וכן יִדְרֹשׁ:

**לְעֵינֵי כָּל-יִשְׂרָאֵל בְּרֹאשִׁית בְּרֶא
אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.**

שלעניי כל ישראל שנקראו ראשית,
גלוי וידוע כי למענם ברא הקב"ה
את העולם.

או כלך לדרך זו: נאמר בראתי
יצה"ר, בראתי לו תורה תבלין.
והתורה היתה כתובה לפניו אש
שחורה על גבי אש לבנה תתקע"ד
דורות לפני בריאת העולם. והקב"ה
הסתכל בתורה וברא עלמא. וישראל
נקראים על שם אותיות התורה שכן
אמרו:

יש ששים רבוא אותיות לתורה, ר"ת
ישראל. נמצאו ישראל קיימים יחד
עם התורה תתקע"ד דורות לפני
בריאת העולם. **היינו דכתיב**
שהקב"ה ברא את העולם לעיני כל
ישראל.

לסיומה של תורה ולתחילתה

"שוקיו עמודי שש מיוסדים על

אדני פז" [שה"ש ה,טו']

בתנחומא ובמדרש רבה נדרשו
בשני אופנים המשלימים זה את
זה.

בתנחומא בהר, נאמר במדרש אין
לך כל פרשה ופרשה בתורה שאין לה
כותרת **מלמעלה ובסיס מלמטה.** פ'
סוף הפרשה נעוץ בתחילתה והוא כעין
סיכום ומסקנה של תחילתה.

ובמדרש רבה פר' נשא מביא
המדרש אין לך כל פרשה ופרשה
שאינה נדרשת **לפניה ולאחריה.** כעין
נזיר, נדרש לאחריו שכשם שאין הנזיר
רשאי לשתות יין, כן אין הכהנים
רשאים לשתות יין בברכתם
ובעבודתם. וכשם שראו כולם את
הקלקול שהיין גורם לסוטה, יזירו
עצמם מן היין כנזיר.

ובהתחבר שני המדרשים יחדיו, יוצא
איפוא שלא רק כל פרשה ופרשה בפני
עצמה נעוץ סופה בתחילתה, אלא כל
פרשה ופרשה נעוץ הפרשה **הבאה**
בפרשה הקודמת.

לעומקו של מקרא סוכות - וזאת הברכה

או כלך לדרך זו: מעמד קריאת
התורה באזני בני ישראל הרי הוא
כהתהוותה של התורה לעיניהם,
ואשר על כן כל התהוות הבריאה
היא לעינינו ממש בעת סיום
התורה ותחילתה:

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם
וְאֶת הָאָרֶץ
לְעֵינֵי כָל-יִשְׂרָאֵל

וכאמרו:

לְעֵינֵי כָל-יִשְׂרָאֵל
בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם
וְאֶת הָאָרֶץ

חזק חזק ונתחזק

^^^

